

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Захист майнових прав особи в умовах воєнного часу»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	081 Право
Освітня програма	Право
Заняття:	3,4 чверть
Лекції	2 години
Семінарські	1 години
Кількість кредитів	4
Мова викладання	Українська

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Пушкіна Олена Вікторівна
Науковий ступінь	Доктор юридичних наук
Наукове звання	Професор
Посада	Завідувач кафедри цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка»
Контакти	моб: 0504530840
E-mail	pushkina.o.v@nmu.one elenapushkina111063@gmail.com
Профайл	https://cgp.nmu.org.ua/ua/zavyduvach/zav_kaf.php
Персональна сторінка	https://cgp.nmu.org.ua/ua/zavyduvach/zav_kaf.php
Консультації	ауд.10/312, 2 години на тиждень (згідно графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри)
Місце	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», кафедра цивільного, господарського та екологічного права. 49005, м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 10 корпус, 3 поверх, ауд. 312.
Онлайн-консультації	електронна пошта (щоденно, окрім вихідних і святкових днів) Viber

1. Анотація до курсу

Дисципліна спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного розуміння правових механізмів захисту майнових прав фізичних та юридичних осіб у період воєнного стану, надзвичайних ситуацій та інших кризових обставин. Курс охоплює аналіз конституційних гарантій права власності, особливостей їх реалізації та обмеження під час воєнного часу, а також інструментів відновлення та компенсації майнових втрат, завданих війною. Значна увага приділяється нормативно-правовій базі України, міжнародним стандартам захисту прав людини, механізмам роботи ЄСПЛ, діяльності компенсаційних органів та спеціальним процедурам фіксації збитків.

У межах дисципліни студенти опановують практичні підходи до документування руйнувань, підготовки правових заяв, взаємодії з державними реєстрами, органами влади та міжнародними структурами. Курс має міждисциплінарний характер і поєднує правовий, управлінський та практико-аналітичний підходи, що дозволяє майбутнім фахівцям ефективно захищати майнові інтереси громадян і організацій в умовах воєнних ризиків та поствоєнного відновлення. Дисципліна формує компетентності, необхідні для роботи у правовій, публічній, соціальній та експертній сферах, а також сприяє розвитку навичок правозастосування в особливих правових режимах.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системних знань і практичних навичок щодо правових механізмів захисту майнових прав фізичних та юридичних осіб в умовах воєнного стану, збройного конфлікту та надзвичайних ситуацій. Дисципліна спрямована на розуміння особливостей правового режиму воєнного часу, тимчасових обмежень і гарантій прав власності, порядку відшкодування збитків, захисту прав на житло й інше майно, а також роботи державних інституцій та судових органів у період війни.

Курс також передбачає оволодіння інструментами правового аналізу, вмінням застосовувати актуальні нормативно-правові акти, оцінювати ризики втрати або пошкодження майна та використовувати механізми відновлення порушених прав у національних та міжнародних юрисдикціях.

Реалізація мети вимагає здобуття дисциплінарних результатів навчання та адекватний відбір змісту навчальної дисципліни за цим критерієм.

3. Результати навчання

Пояснювати сутність, зміст і правову природу майнових прав особи в умовах воєнного стану.
Розуміти особливості нормативно-правового регулювання захисту майнових прав під час війни, включно з міжнародними стандартами, практикою ЄСПЛ та внутрішнім законодавством.
Визначати види загроз майновим правам у період збройного конфлікту (втрата майна, реквізиція, окупація, руйнування тощо).
Аналізувати юридичні колізії та спірні ситуації, пов'язані з порушенням або обмеженням майнових прав у воєнний час.
Оцінювати правові підстави втручання держави в майнові права під час війни (необхідність, пропорційність, суспільна потреба).
Інтерпретувати акти органів державної влади, рішення судів, міжнародні документи щодо захисту власності в умовах війни.
Ефективно комунікувати з громадянами щодо питань захисту їхніх майнових прав у кризових ситуаціях.
Пояснювати доступною мовою складні юридичні алгоритми дій для різних категорій населення (внутрішньо переміщених осіб, постраждалих від бойових дій тощо).
Дотримуватися принципів верховенства права, гуманізму та справедливості при оцінюванні правомірності обмежень майнових прав у воєнний час.
Уміти враховувати морально-етичні аспекти втраченого майна, соціальну вразливість постраждалих осіб та психологічний контекст ухвалення рішень.
Пропонувати оптимальні правові стратегії захисту для різних типів майнових ситуацій у період війни.
Обґрунтовано оцінювати ризики, наслідки і перспективи відновлення порушених прав.
Застосовувати правові механізми відшкодування шкоди та компенсації за знищене чи пошкоджене майно.
Готувати юридично обґрунтовані документи: звернення, заяви, скарги, позови, запити щодо фіксації збитків чи порушених прав.
Орієнтуватися в процедурах фіксації руйнувань, документування втрат, подання заяв до суду, міжнародних інституцій, державних компенсаційних програм.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
Тема 1. Теоретико-правові основи майнових прав в умовах війни – Поняття та зміст майнових прав фізичних і юридичних осіб. – Правове регулювання майнових прав у період війни та надзвичайних ситуацій. – Конституційні гарантії права власності та їх обмеження під час воєнного стану. – Нормативно-правова база захисту майнових прав в умовах воєнних дій. – Роль держави у забезпеченні правового механізму захисту майна.
Тема 2. Зміна правового режиму майна під час війни – Евакуація, тимчасове переміщення та консервація майна: правові аспекти. – Реквізиція та конфіскація: підстави, порядок, компенсація. – Правовий режим майна на окупованих територіях. – Пошкоджене, знищене або втрачене майно: класифікація та фіксація збитків. – Державні реєстри та захист майнових прав під час обмеженого доступу до територій.
Тема 3. Механізми відновлення та компенсації – Національні програми та механізми компенсації за зруйноване та пошкоджене майно (зокрема «єВідновлення»). – Порядок подання заяв про компенсацію майнових втрат. – Судовий захист майнових прав в умовах війни. – Адміністративні процедури відшкодування та взаємодія з органами влади. – Компенсація за рахунок конфіскованих активів держави-агресора.
Тема 4. Міжнародно-правовий захист майнових прав – Майнові права людини в міжнародних конвенціях (ЄКПЛ, МПГПП). – Практика Європейського суду з прав людини щодо збройних конфліктів. – Механізми міжнародних позовів України щодо відшкодування збитків. – Роль міжнародних гуманітарних організацій у фіксації та компенсації втрат. – Репарації та міжнародна відповідальність держави-агресора.
Тема 5. Цивільно-правові та кримінально-правові аспекти – Договори щодо майна в умовах війни: ризики, неможливість виконання, форс-мажор. – Запобігання незаконним захопленням, привласненню та розкраданню майна. – Кримінальна відповідальність за мародерство та інші злочини проти власності. – Захист корпоративних майнових прав у воєнний час. – Нотаріальні дії та оформлення майнових прав в умовах обмеженого доступу.
Тема 6. Практичні інструменти захисту майнових прав громадян – Алгоритми дій особи після знищення чи пошкодження майна. – Фотодокументація та фіксація збитків: вимоги, стандарти, інструменти. – Збирання доказів для національних і міжнародних судів. – Робота з електронними сервісами (Дія, реєстри, онлайн-заяви). – Правова допомога ВПО та постраждалим особам.
Тема 7. Відновлення майнових прав у післявоєнний період – Постконфліктне врегулювання та повернення власності. – Реінтеграція територій та проблеми реституції майна. – Оцінка збитків для національної економіки та їх юридичні наслідки. – Стратегії відбудови та юридичні механізми контролю. – Трансформація правового регулювання майнових відносин після війни.
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ
Правовий статус особи та її майнових прав у період воєнного стану
Втрата, пошкодження та знищення майна: правові механізми фіксації та доказування
Компенсація за знищене чи пошкоджене житло: державні механізми та процедури

Міжнародно-правові механізми відшкодування збитків, завданих війною
Захист бізнесу та інтелектуальної власності під час війни
Проблематика примусового відчуження майна в умовах воєнного стану
Судовий захист майнових прав під час війни: особливості процесу
Відновлення майнових прав після завершення війни: напрямки реформи та міжнародна допомога

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Спеціально обладнана проектором аудиторія 10/310 для проведення лекційних та семінарських занять.

Для навчання бажано мати гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс 365 та бути зареєстрованим у СУДН «Moodle» на дистанційний курс з навчальної дисципліни «Основи медіації».

6. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання досягнень здобувача здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувача за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховується, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2. Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь/навичок, комунікації, автономії та відповідальності здобувача вищої освіти за вимогами НРК до 7-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Здобувач на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються здобувачам на контрольних заходах у вигляді

завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час лекцій	комплексний заліковий тест у системі Moodle	виконання підсумкового тесту під час заліку
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		
	індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного та індивідуального завдання.

Якщо зміст певного виду занять підпорядковано декільком складовим опису кваліфікаційного рівня, то інтегральне значення оцінки може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюються викладачем.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі здобувача шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен здобувач під час заліку має право виконувати ККР, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Кількість конкретизованих завдань ККР повинна відповідати відведеному часу на виконання. Кількість варіантів ККР має забезпечити індивідуалізацію завдання.

Значення оцінки за виконання ККР визначається середньою оцінкою складових (конкретизованих завдань) і є остаточним.

Інтегральне значення оцінки виконання ККР може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюється кафедрою для кожної складової опису кваліфікаційного рівня НРК.

6.3. Критерії

Реальні результати навчання здобувача ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії здобувача для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерію використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону

рішення; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Індивідуальні завдання та комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог дорівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для другого (магістерського) рівня вищої освіти (подано нижче).

Загальні критерії досягнення результатів навчання для 7-го кваліфікаційного рівня за НРК

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
Знання		
♦ спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: – спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень; – критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей	95-100
	Відповідь містить не грубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79
	Відповідь фрагментарна	70-73
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
	Рівень знань незадовільний	<60
Уміння/навички		
♦ спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження	Відповідь характеризує уміння: – виявляти проблеми; – формулювати гіпотези; – розв'язувати проблеми; – оновлювати знання; – інтегрувати знання; – провадити інноваційну діяльність; – провадити наукову діяльність	95-100

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур; ♦ здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах; ♦ здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності з не грубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-73
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64
	Рівень умінь/навичок незадовільний	<60
Комунікація		
♦ зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Зрозумілість відповіді (доповіді). <i>Мова:</i> правильна; чиста; ясна; точна; логічна; виразна; лаконічна. <i>Комунікаційна стратегія:</i> – послідовний і несуперечливий розвиток думки; – наявність логічних власних суджень; – доречна аргументації та її відповідність відстоюваним положенням; – правильна структура відповіді (доповіді); – правильність відповідей на запитання; – доречна техніка відповідей на запитання; – здатність робити висновки та формулювати пропозиції; – використання іноземних мов у професійній діяльності	95-100
	Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами	90-94
	Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)	85-89

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)	74-79
	Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)	65-69
	Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)	60-64
	Рівень комунікації незадовільний	<60
Відповідальність і автономія		
♦ управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів; ♦ відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів; ♦ здатність продовжувати	Відмінне володіння компетенціями: – використання принципів та методів організації діяльності команди; – ефективний розподіл повноважень в структурі команди; – підтримка врівноважених стосунків з членами команди (відповідальність за взаємовідносини); – стресовитривалість; – саморегуляція; – трудова активність в екстремальних ситуаціях; – високий рівень особистого ставлення до справи; – володіння всіма видами навчальної діяльності; – належний рівень фундаментальних знань; – належний рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок	95-100
	Упевнене володіння компетенціями відповідальності і автономії з незначними хибами	90-94
	Добре володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано дві вимоги)	85-89

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
навчання з високим ступенем автономії	Добре володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано три вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано чотири вимоги)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано п'ять вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями відповідальності і автономії (не реалізовано шість вимог)	65-69
	Задовільне володіння компетенціями відповідальності і автономії (рівень фрагментарний)	60-64
	Рівень відповідальності і автономії незадовільний	<60

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання позитивної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, для використання в освітньому процесі).

У разі порушення здобувачем академічної доброчесності в будь – якому вигляді (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється викладачем як незадовільна та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему індивідуального завдання або тести.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі для постійного контакту з викладачем повинні мати активовану університетську пошту. Спілкування проходить за допомогою поштової скриньки на Офіс-365.

Усі запитання до викладача, що стосуються курсу викладання, мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які надходять від здобувача із порушенням термінів, можуть бути оцінені нижче. Перескладання оцінки або її підвищення відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів денної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності студент має повідомити викладача особисто або через старосту. При хворобі здобувач повинен залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. За об'єктивних причин (міжнародна мобільність, хвороба, епідемія, карантин) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за графіком, погодженим з викладачем.

7.5. Бонуси. Здобувачі, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків) отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.6. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які будуть розіслано на університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «**Основи медіації**».

8. Ресурси і література:

7.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // *Відомості Верховної Ради України*.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // *Відомості Верховної Ради України*.
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV // *Відомості Верховної Ради України*.
4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII.
5. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII.
6. Закон України «Про відновлення та розбудову миру, компенсацію шкоди та відшкодування збитків, завданих збройною агресією РФ» (проекти та чинні положення).
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення компенсації за пошкоджене та знищене майно» від 20.03.2022 № 326.
8. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку подання інформаційних повідомлень про пошкоджене та знищене нерухоме майно» від 26.03.2022 № 380.

7.2. Офіційні ресурси та міжнародні документи

9. Європейська конвенція з прав людини / Рада Європи. – Страсбург, 1950.
10. Протокол I до Женевських конвенцій 1949 р. – Женева, 1977.

11. Верховний Суд України. Огляд судової практики щодо компенсації шкоди, завданої збройною агресією РФ. – Київ : ВС, 2022–2024.
12. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Щорічна доповідь про стан дотримання прав людини. – Київ, 2022–2024.

7.3. Монографії, підручники, наукові видання

13. Бобровник С. В. Право власності в Україні: проблеми теорії та практики : монографія. – Київ : Логос, 2020.
14. Грищук О. В. Захист прав людини в умовах надзвичайного та воєнного стану : навч. посіб. – Львів : Світ, 2023.
15. Кот О. О. Захист права власності: сучасні підходи та практика ЄСПЛ : монографія. – Київ : Юрінком Інтер, 2021.
16. Рабінович П. М. Права людини в умовах війни: виклики та гарантії. – Київ : Право, 2022.
17. Фуле С. Правові механізми відшкодування шкоди, завданої війною : монографія. – Київ : Академперіодика, 2023.
18. Відшкодування шкоди в міжнародному праві : колективна монографія / за ред. І. Бураковського. – Київ : КНЕУ, 2024.

7.4. Електронні ресурси

22. Міністерство юстиції України. Реєстр пошкодженого та знищеного майна // minjust.gov.ua
23. Державний портал «Дія». Компенсація за зруйноване житло // diia.gov.ua
24. Ресурс ООН щодо відновлення України UNDP Ukraine Recovery Reports // undp.org/ukraine
25. Рада Європи. Case-Law of the European Court of Human Rights // echr.coe.int

1.